

nr. 6 DECEMBER 2021 87. ÅRGANG

ORGANIST

bladet

Sigurd og det magiske orgel

DET VAR MAGISK!

Odense Internationale Orgelfestival
MØD PUBLIKUM HVOR DE ER

Organistmageren
Sweelinck i 400-året for hans død

Permanent arbejdsmiljørådgivning
FAR bliver voksen

Dansk Organist og Kantor Samfund DOKS

Store Kannikestræde 8 – DK-1169 København K
Tlf. 33 79 16 85 (tr. 10-13)
doks@doks.dk - www.doks.dk
Sekretariatsleder: **Bjørn Arberg**
Mobil 21 47 04 30 (træffes ikke fredag)
Sekretær: **Lene Arberg**

Bestyrelse DOKS

Karin Schmidt Andersen formand
Hendriksholm Kirke
Store Kannikestræde 8 – DK-1169 København K
ksa@doks.dk
Tlf. 21 28 00 72

Poul Skjolstrup Larsen næstformand
Løgumkloster Kirke
skjolstrup@doks.dk
Tlf. 40 68 21 44

Anders Gaden kasserer
Helligåndskirken, Aarhus
anders@helligaandskirken.dk
Tlf. 51 35 63 88

Bente Hogrefe Nielsen
Sjællands Kirkemusikskole
bente.hogrefe@mail.dk
Tlf. 29 67 13 01 - 46 96 46 92

Peter Bjerregaard
Godthaabskirken
pb@godthaabskirken.dk
Tlf. 26 36 87 61

Christina Beltoft Mortensen
Nørre Tranders Kirke
beltoftchristina@gmail.com
Tlf. 98 14 91 73 - 61 71 91 73

Susanne Krog Thesbjerg
Sankt Hans Kirke, Odense
susannethesbjerg@hotmail.com
Tlf. 26 82 80 14

Akademikernes A-kasse

Vester Farimagsgade 13 - 1606 København V
Tlf. 33 95 03 95 - www.aka.dk

Organistbladet DOKS

Mikael Garnæs ansvarshavende redaktør
Tysk-fransk reformert Kirke
organistbladet@doks.dk - Tlf. 41 26 63 31
Abonnement: årligt kr. 600
Annoncer sendes til annoncer@doks.dk
Annoncepriser: Kontakt redaktør eller www.doks.dk
Deadline for redaktionelt stof til næste nummer: 2. januar
Deadline for annonce-materiale: 2. januar
Grafisk arbejde: spotON og RiisGraphics
Tryk: Litotryk A/S
Forsidegrafik: Helle Riis

INTROITUS Af Mikael Garnæs

UD AF NICHEN

Månedens inspirationshistorier kommer fra flere kanter: fra Aalborg, hvor Sigurd Barrett og domorganist Jørgen Ellekilde i oktober afholdt et forrygende "orgelshow" for børn som en del af Aalborg-kirkernes musikfestival, og fra Odense, hvor man under den internationale orgelfestival tog et elektronisk orgel med ud i byen og gav publikum på Odense Banegård og professionshøjskolen UCL uventede oplevelser. I begge tilfælde med stor succes. Børnekorsangerne, der fyldte Musikkens Hus i Aalborg, var vilde med ikke blot tv-kendissen Sigurd, men først og fremmest med orglet og de klassiske stykker der blev spillet på det, fortæller Katrine Bach Skovmand i sin reportage. Og Tina Christiansen, lederen af Odense Internationale Orgelfestival, kan berette om orgelsnak med de forbigående på Odense Banegård og efterfølgende fulde huse til festivalkoncerterne.

Kirke- og orgelmusik er en niche i musiklivet, det ved vi alle sammen. Men vi behøver ikke altid at blive i vores niche, og det er fantastisk, når der som i Odense og Aalborg bliver rakt ud for at nå ud til et større publikum, også til dem der ikke vidste at de savnede orgelmusik. Med de uddannelsesmæssige og stillingsmæssige resurser DOKS'erne ligger inde med, er det en oplagt opgave, faktisk en forpligtelse, at få formidlet viden om og kærlighed til orglet og orgelmusikken ud til en bredere gruppe. Det bliver allerede gjort i adskillige sammenhænge, men arbejdet slutter aldrig. Vi kan alle sammen gøre noget, hele tiden.

Og hvor er det inspirerende at se billederne af de entusiastiske børn, der flokkedes til "Sigurd og det magiske orgel" i Aalborg, og læse om deres begejstring, da de hører, at man faktisk kan få et job, hvor man spiller orgel. "En genistreg, som helt klart kalder på gentagelse", siger Katrine Bach Skovmand om arrangementet.

IND- HOLD

4-5
MØD PUBLIKUM, HVOR DE ER

6-7
**SIGURD OG
ORGLET**

8-10
**ORGANISTMAGEREN
SWEELINCK I 400-ÅRET
FOR HANS DØD**

11
**FORMANDEN HAR ORDET
VISIT HOS
KIRKEMINISTEREN**

12-13
REGISTERTAVLEN

15
FAR BLIVER VOKSEN

16
**ANMELDELSE
EPISTELSALMER
MED KÆRLIG HILSEN**

17
**MUSIK TIL
GUDSTJENESTEN
1. SØNDAG EFTER
HELLIGTREKONGER,
2. TEKSTRÆKKE**

18
**ANMELDELSE
EUROPÆISKE
PERSPEKTIVER
I STRASBOURG**

19
**TR-SEMINAR OM
LEDELSESRET**

20
**NEKROLOG
HENRIK FIBIGER
NØRFELT**

21
**KLUMME
SÅ SYNG DA !**

24
**DOKS'EN UD AF BOKSEN
IRINA GERKEULI**

Orgelklubben - Foto: Tina Christiansen

Orgelspil på Odense Banegårdcenter -

Foto: Tina Christiansen

MØD PUBLIKUM, HVOR DE ER: Odense Internationale Orgelfestival 2021

Optakten til Odense Internationale Orgelfestival foregik på banegården. Midt i mylderet af rejsende på Odense Banegård spillede Torben Krebs, Anders Grankvist Schou og Tina Christiansen 3 timers orgelkoncert på et lejet elektronisk orgel. "Mange stoppede for at lytte, og vi snakkede med en del tilhørere og uddelte programmer til festivalen. Det er så uventet at se et orgel et helt andet sted, end man forventer."

"Vi spillede alt mulig musik, og mange bemærkede, hvor meget man spiller med fødderne. Den visuelle del af orgelspillet er også vigtig, når vi har et mål om at få flere til at få øjne og ører op for det store orgelbrus. Af samme årsag havde vi også stor-skærm ved alle festivalens kirkekoncerter", siger festivalleder Tina Christiansen.

I det hele taget var festivalen – ud over at byde på koncerter i traditionelle omgivelser som midtbyens kirker og i koncerthuset med Odense Symfoniorkester – i høj grad lagt an på at nå bredt ud og forsøge at indfange nye målgrupper. Blandt andet skolebørn. "Børn bliver ikke automatisk præsenteret for orglet, så vi havde inviteret 19 klasser fra forskellige skoler til at se, høre og prøve orglerne i byens kirker. Orgelklubben kom desuden forbi Odense Koncerthus med 20 tilmeldte børn fra

fynske musikskoler, og de havde en meget hyggelig eftermiddag, som sluttede med, at de spillede koncert for deres forældre," fortæller Tina Christiansen.

I dagene 30. september – 7. oktober var det anden gang, Odense Internationale Festival løb af stablen. Den afholdes i ulige år, hvor København og Aarhus holder orgelfestival i de lige år. Og som sagt lægges der også vægt på lidt anderledes koncerter: For eksempel en formiddag med kammermusik i Odense Universitetshospitals Kirkesal, hvorfra man transmitterede en koncert med to organister og musikere fra Odense Symfoniorkester rundt til hele hospitalet. Tina Christiansen: "Det er vigtigt for os også at nå ud til dem, som ikke har mulighed for at komme til os. Og nogle gange skal man møde folk dér, hvor de er, og give dem, der endnu ikke ved, at orgelmusik er fantastisk, en særlig oplevelse." Derfor rykkede festivalen også ud til professionshøjskolen UCL med en orgelkoncert for alle de studerende.

Betegnelsen international skal tages alvorligt. Stort set alle de "klassiske" kirkekoncerter var med udenlandske navne, ligesom åbningskoncerten blev spillet af amerikanske Nathan Laube sammen med Odense Symfoniorkester. Der var også masterclass med studerende fra landets

tre konservatorier med franske Jean-Baptiste Robin. Der var offentlig adgang, hvor forbigående kunne lytte med.

Ved finalekoncerten i Odense Koncerthus havde man tænkt stort: Et program med den engelske orgelkomet Jonathan Scott samt mere end 100 sangere fra en række fynske kor under ledelse af den for nyligt debuterede kordirigent Jonas Rasmussen. Programmet var helt igennem engelsk: Værker for kor og orgel, Elgars orgelsonate og som finale Jonathan Scotts transskription af Elgars "Pomp and Circumstance March nr. 1", hvor også publikum stemte i med "Land of Hope and Glory". Taget var ved at løfte sig, som man kan høre på festivalens Facebook-side.

Festivalen viste, at der er et stort publikum til orgelmusik i Odense. Tina Christiansen er optimistisk vedrørende fremtiden: "Vi må ud med vores musik og vores dejlige instrument, og i 2023 håber vi at lave Odense Internationale Orgelfestival for tredje gang."

Koncert i kirkesalen på OUH -
Foto: Tina Christiansen

Kirkekoncert med Jean-Baptiste Robin -
Foto: AV-Center Odense

Abningskoncert -
Foto: Jacob Mads Kristensen

Masterclass - Foto Tina Christiansen

Finalekoncert - Foto Peter Hagmund

Koncert på UCL -
Foto: Monica Schmidt Andersen

Sigurd og det magiske orgel

Sigurd og band

SIGURD OG DET MAGISKE ORGEL - Det VAR magisk!

**Anmeldelse af koncert i Musikkens Hus
den 3. oktober 2021**

"Jeg har også set et orgel henne i en kirke!"
"Ja, og de har også et orgel der, hvor min lillesøster blev døbt!" "Det lød godt nok højt!" "Man kunne slet ikke høre de højeste toner. Det var kun hunde, der kunne høre det!" "Det der piratfiskmusik...DET var virkelig mærkeligt!" (efterfulgt af en ret syret piratfiskdans)

Jeg kunne ikke dy mig og brød ind: "Ved I godt, at man kan få et arbejde, hvor man spiller på sådan et orgel?"

Spirer: "WHAAAAAT?!?!? Hvor VILDT!"

Børnene fra Sang&Klang Spire- og Juniorkor i Hjørring havde ugen før sunget hele dagen sammen med 170 af stiftets andre FUK-korister i showet "Sigurd og det magiske orgel". Sidstnævnte betjent af domorganist Jørgen Ellekilde. Nu sad de over spaghetten efter veludført dåd til Gud og Spaghetti og snakkede livligt. Som korleder bliver jeg glad i låget over børnenes umiddelbare glæde og overraskelse over instrumentets coolness i deres øjne.

Showet var stablet på benene som en del af Aalborg-kirkernes musikfestival 2021. En veludført charmeoffensiv for orglet som instrument akkompagneret af 200 korbørn og band for en sal fuld af forældre,

som blev forført af Sigurd Barretts altid friske tilgang til seriøst stof. Der blev både spillet Bach, Vierne og Farrington, blues, band og brus. Børnene var dybt optagede af at gætte hvilke dyr, der blev spillet i Animal Parade. Forældrene blev spiddet i quizen, hvor børnene skulle svare på, om det var Bach, Rasmus Seebach eller Anders And, som havde komponeret G-durkoncerten, og om Vierne var født i Frankrig eller Legoland. De stakkels forældre blev bedt om at redegøre for Bachs skostørrelse og føde- og dødsår. Ungerne vandt bragende stort. Fis og ballade og god musik i mange genrer. Og tydeligvis sad budskabet fast. Mine spirebørn snakkede om repertoire

Korview

og instrument - ikke om kager, togtur og ondt i fødderne. Selvom der både blev spillet blues, band og Star Wars, var det det klassiske repertoire, de diskuterede.

Koncertidéen er fostret i udvalget omkring Aalborg Kirkernes Musikfestival og blevet til i samarbejde med Musikkens Hus i Aalborg. Der var et ønske om at nå bredere ud end til de 10-15 juniorkonfirmander, man normalt har til orgelfremvisning. At nå et større publikum. Sigurd takkede ja til opgaven og har hele vejen i samarbejdet med Jørgen Ellekilde været loyal mod budskabet og interesseret i projektet, som handlede om at få formidlet viden om orglet og orgelmusikken..

I mine øjne var det en genistreg, som helt klart kalder på gentagelse. Det siges, at skal børnene sendes til musik, litteratur og billedkunst, skal man have fat i mødrene. Og her sad en sal fuld af forældre og bedsteforældre med åbne hjerter og grin på læben og blev direkte opfordret til at sende deres børn på musikskolen til orgelundervisning. Ungerne havde det sjovt og kom hjem som endnu dygtigere sangere. Det eneste, der manglede, var en flyer i hånden på vej ud af salen med kontaktoplysninger til stiftets musikskoler og orgelklubben.

Repertoire:

J.S. Bach:

G-durkoncert 1. sats

Louis Vierne:

1. orgelsymfoni finale

Sigurd Barrett:

Tosset med tangenter

Iain Farrington:

Animal Parade (uddrag af nogle af satserne)

Mendelssohn:

Bryllupsmarch

Sigurd Barrett:

Diverse sange og salmer

ORGANISTMAGER

– Jan Pieterszoon Sweelinck døde for 400 år

Hans betydning for sin tids nordtyske orgelmusik (og ikke kun den) kan dårligt overvurderes: Jan Pieterszoon Sweelinck, der døde den 16. oktober for 400 år siden, var i sin levetid en „kultfigur“ for orgelelever. Hvad denne fascination kommer af, og hvilke traditioner den katolske musiker i det calvinistiske Amsterdam stammer fra, viser et indblik i kilderne.

Når der er grund til at mindes den usædvanlige organistpersonlighed Pieterszoon Sweelinck (1562–1621) i anledning af 400-året for hans død, er det først og fremmest, fordi hans betydning for den nordeuropæiske orgelmusik næppe kan overvurderes eller skildres blot nogenlunde udtømmende på et par sider. Mens mange tangentspillere i Sydeuropa valfartede til organisten ved Peterskirken i Rom Girolamo Frescobaldi, prægede Sweelinck som „Hamburgischer Organistenmacher“ (Johann Mattheson) på afgørende vis orgelkunsten i Nordeuropa. Mange unge organister fra nordtyske byer blev udrustet med stipendier for at forfine deres orgelkunst hos ham. En uddannelse hos ham forøgede chancerne

for en god ansættelse, og når kirkerne ikke kunne finde direkte elever af organisten fra Amsterdam, ansatte de med forkærlighed hans elever i anden generation. Men det viser sig også, at der absolut bestod forbindelser i stilistisk henseende mellem nord og syd, hvilket vi her vil komme lidt nærmere ind på.

Her skal de vigtigste fakta kort repeteres: ¹⁾ Sweelinck så formodentlig dagens lys i maj 1562 i Deventer som søn af organisten Pieter (deraf „Pieterszoon“) Swibbertszoon og hans kone Elsken Jansdochter Sweling. Familien flyttede senere til Amsterdam, hvor han tog sin mors navn. Her blev Oude Kerk til familiens musikalske hjemstavn. Faderen virkede indtil sin tidlige død (1573) som organist, og Jan Pieterszoon blev allerede 15 år gammel hans efterfølger. Hovedorglet, et instrument med 25 registre fordelt på rygpositiv, hovedværk og pedal, havde Hendrik Niehoff og Hans Suys van Keulen (Köln) bygget omkring 1539/42, og dermed vel erstattet et ældre instrument af Niehoffs læremester Jan van Covelens. Først mere end hundrede år efter Sweelincks død

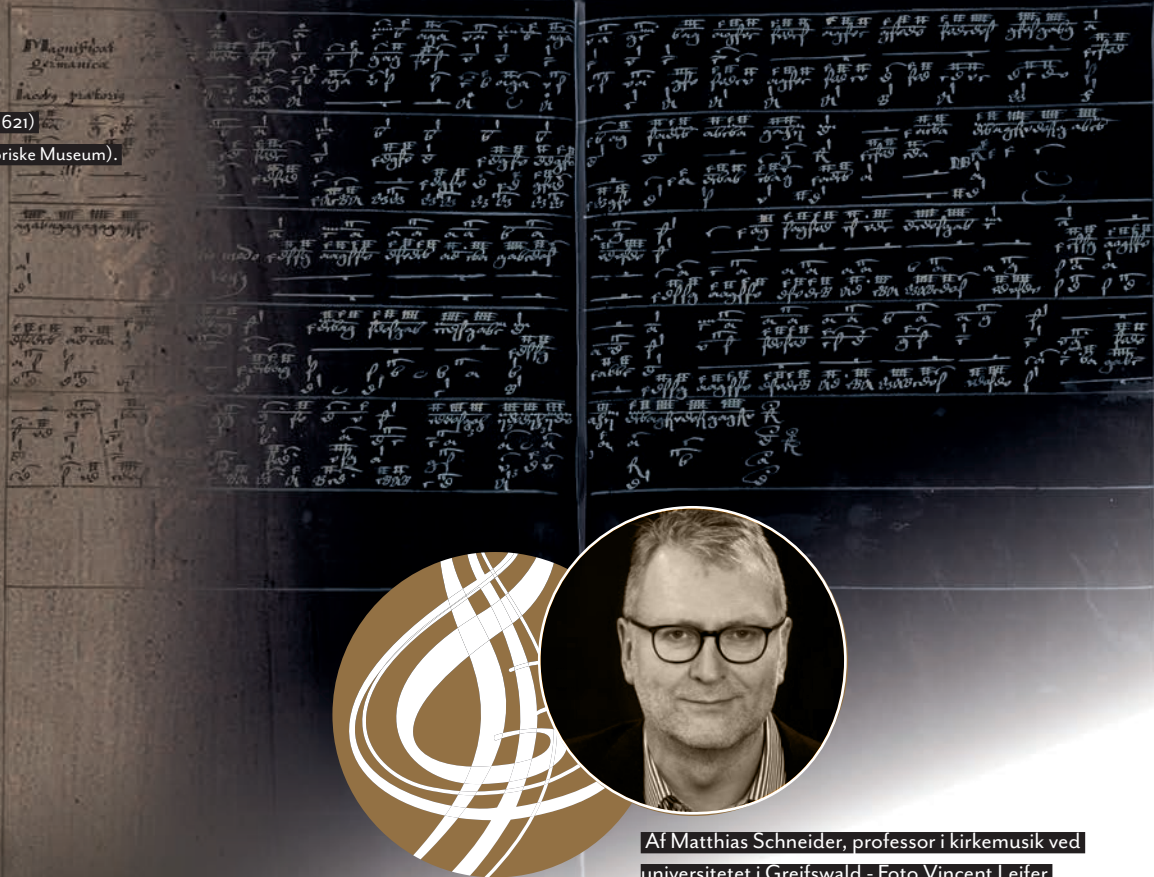
byggede Christian Vater og Johann Caspar Müller et nyt orgel til afløsning af dette.

Om Sweelincks direkte læremestre ved vi ikke meget: Overleveret er navnet på stadsmusikanten i Haarlem Jan Willemszoon Lossy, som ganske vist ikke var organist, men sanger og skalmejespiller. Jan Pieterszoon har formodentlig også efter faderens død fået undervisning hos dennes efterfølger, Cornelis Boscoop fra Delft, som imidlertid snart døde. En vigtig rolle for hans kompositionsteknik spiller receptionen af Gioseffo Zarlinos kontrapunktlære, som skildret i dennes *Istitioni* – Mattheson antog sågar, at Sweelinck havde studeret hos ham i Rom. Det er der dog ikke belæg for, snarere har han tilegnet sig den gennem selvstudium af de i Amsterdam tilgængelige udgaver af Zarlinos *Istitioni* (1573 og 1589). ²⁾ De regler for komposition, der er overleveret gennem første- og andengenerationselever (frem for alle Jan Adam Reincken), vidner om dette (se mere nedenfor).

Da det tidligere katolske Amsterdam i

Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621)
- malet i 1606 (Amsterdams Historiske Museum).

siden

Af Matthias Schneider, professor i kirkemusik ved
universitetet i Greifswald - Foto Vincent Leifer

1578 efter „Alteratiet“ af Amsterdam blev reformert, virkede Sweelinck fortsat som organist, men måtte ikke længere spille ved gudstjenesterne. Betalt blev han af byen, som også ejede orglerne. Hans koralvariationer over de nyligt indførte Geneve-psalmer, hvoraf nogle er bevaret, har formodentlig haft til formål at gøre melodierne kendte for den del af menigheden, der allerede var forsamlet inden gudstjenesten. At det var noget der blev forlangt af organisterne, kan vi læse af en anvisning fra Utrecht: Der hedder det, at organisten allerede ved første klokkeslag skal være i kirken og – såfremt der allerede er forsamlet medlemmer af menigheden – spille fem eller seks vers af den til gudstjenesten foresatte psalm.³⁾

Sweelinck og hans familie forblev formodentlig katolikker. Blandt hans vokalkompositioner er den flerstemmige udsættelse af det (franske) psalter hans vigtigste værk, kompositioner på hollandsk findes ikke. At han ikke lod tastemusik trykke, turde være begrundet i, at han i sin praksis altid improviserede. Nedskrivning af tastemusik blev først nødvendig, da hans mange elever fik

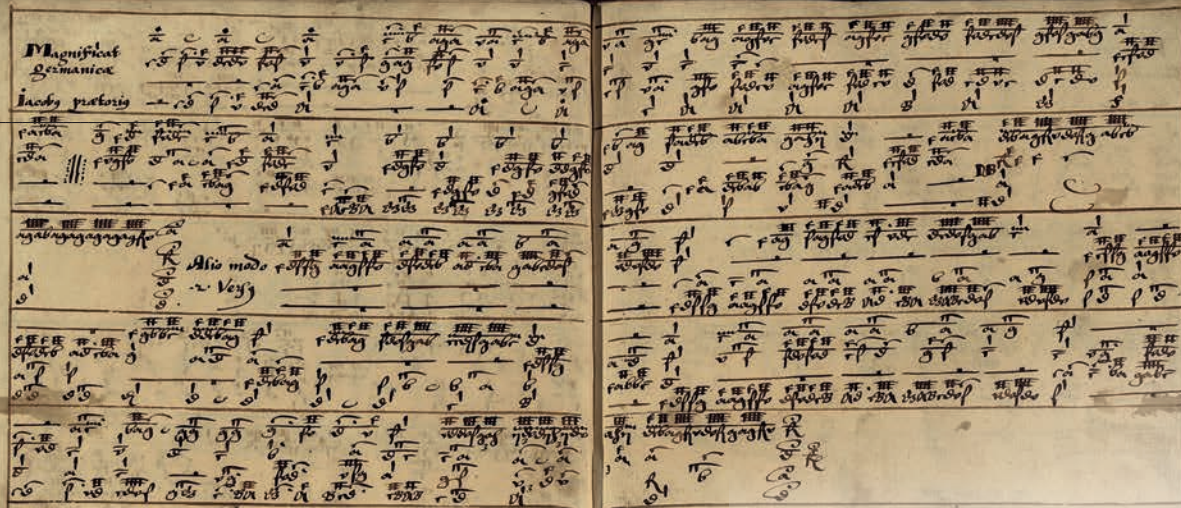
brug for anskuelsesmateriale – kun gennem deres afskrifter er Sweelincks kompositioner (i det mindste delvis) overleveret. Sweelinck selv forlod formodentlig kun kortvarigt Amsterdam for at godkende nye orgler.

Men hvad var det nye ved Sweelincks kompositionsstil og -teknik, og hvorfor udøvede den en sådan tiltrækningskraft, at det blev eftertragtet at have studeret hos ham? Her lønner det sig at kaste et blik på en af de tidligste kilder til liturgisk orgelmusik i det lutherske Skandinavien: Visby Orgeltabulaturet, der blev nedskrevet i 1600-tallets første årti af en vis Berendt Petri fra Freiburg an der Unterelbe, som på dette tidspunkt var elev af Jacob Praetorius, måske også hos dennes far Hieronimus.⁴⁾

Hans orgelbog, som endnu i dag opbevares i landsarkivet i Visby på Gotland, kan vi bedst forestille os som en ”mønsterbog”. Således indeholder bindet en fuldstændig Magnificat-cyklus gennem alle (kirke-) tonearter af Hieronymus Praetorius, som Petri åbenbart har afskrevet til studieformål, og desuden på mange sider egne kompo-

sitionsforsøg. Samtlige stykker er beregnet til indsættelse i messen eller vesperen, hvor orgelmusikken spillede en vigtig rolle. De af Petri kopierede stykker bærer i titlerne komponistnavne, hvorimod de egne forsøg forbliver uden komponistbetegnelse.⁵⁾

Nogle få optegnelser er dateret og giver mulighed for at få et overblik over Petris kompositoriske udvikling. Magnificat-cyklussen af Hieronymus Praetorius, måske allerede komponeret inden år 1600, opviser dennes opulente kontrapunktik, i senrenæssancens ånd orienteret mod vokale forbilleder, med prægtige, fuldtoneklange, hvor stemmerne konstant krydses. Magnificat-melodien ligger afvekslende i diskant, tenor eller bas. I bindets videre forløb finder vi uden forfatterangivelse, altså formodentlig af Petri selv, flersatsede, fire- til femstemmige hymnebearbejdelser samt en komplet cyklus til messeordinariet (Kyrie, Gloria, Sanctus, Agnus Dei), alt sammen stykker, der stilistisk læner sig op ad forbilledet Hieronymus Praetorius. Et enkelt sted noterer han en dato: „Anno 1603, 2. Aprilis“.

Dobbeltside fra Visby Orgeltabulatur:
Magnificat Germanicae af Jacob Praetorius

CD-tip

Jan Pieterszoon Sweelinck: *Sämtliche Werke für Cembalo & Orgel*. Daniele Boccaccio (Schnitger-orgel Johanneskirke Oederquart, Scherer-orgel Marienkirke Lemgo, orgel Andreaskirche Oströnnen). Brilliant Classics (6 cd-er).

Noter

¹⁾ Matthias Schneider: Amsterdamer Autorität. Jan Pieterszoon Sweelinck zum 450. Geburtstag, i: *Musik und Kirche* 2/2012, s. 94–98. Om Sweelincks biografi, se Pieter Dirksen: *Sweelinck, Jan Pieterszoon*, i: *MGG2, Personenteil*, bd. 16, Kassel/Stuttgart 2006, sp. 339–357.

²⁾ Se også Ulf Grapenthin: „Sweelinck's Kompositionsregeln“ aus dem Nachlass Johann Adam Reinckens, i *Beiträge zur Musikgeschichte Hamburgs vom Mittelalter bis in die Neuzeit*, udg. af Hans Joachim Marx Frankfurt/Main 2001, s. 71–110, her s. 99.

³⁾ Mere udførligt beskrevet i Matthias Schneider: *Handbuch Aufführungspraxis Orgel*, bd. 1, Kassel 2019, s. 76–98.

⁴⁾ Juf. Jeffery Kite-Powell: *The Visby (Petri) Organ Tablature. Investigation and Critical Edition*, 2 bind, Wilhelmshaven 1979/80.

⁵⁾ Juf. Matthias Schneider *Die Visbyer Orgeltablatur – ein „Musterbuch“ der liturgischen Orgelkunst?*, i: *Acta organologica* 34, Kassel 2015, s. 357–368.

En tysksproget version af denne artikel udkom i *Musik und Kirche* 5/2021, s. 312–334. Oversættelse: Mikael Garnæs

Langt senere indførte Petri nye kompositioner på de tomme sider efter *Magnificat-cyklussen*: et *Magnificat Germanicae* af hans lærer Jacob Praetorius, dateret den 29. juni 1609, foruden et *Magnificat*, åbenbart af ham selv, over samme *Magnificat*-tone (tonus peregrinus), sidstnævnte bærer intet forfatternavn og læner sig stilistisk op ad førnævnte komposition, også selvom det forekommer betydeligt mere regelret, eller anderledes udtrykt: noget mindre suverænt. Men begge kompositioner, såvel Jacob Praetorius' som den, der formodentlig ser skrevet af Petri selv, udviser umiskendeligt langt mere moderne træk: De forbliver hele vejen igennem firstemmige, er motivisk klart strukturerede og rent gennemarbejdede, mens der gives afkald på stemmekryds. Det motiviske arbejde i den dobbelte kontrapunkt svarer til teknikker, som Zarlino fremlagde og Sweelinck overtog fra ham, og som vi to generationer senere finder hos Jan Adam Reincken som „Sweelincks kompositionsregler“.

Hvordan kan man forklare disse iagttagelser? Jacob Praetorius studerede fra 1606 til 1608 hos Sweelinck. Herfra medbragte han nye kompositoriske landvindinger til Hamburg, som han åbenbart straks videregav til sin elev Petri. Her findes altså spor af Sweelincks kompositionsstil hos en af hans elever i anden generation, også selvom Sweelincks kompositionsregler først dukker op i skriftlig form væsentligt senere hos en anden og langt senere andengenerationselev, Jan Adam Reincken i Hamburg.

Således har syd påvirket nord kompositorisk: Sweelinck studerede Zarlinos regler for det dobbelte kontrapunkt, oversatte dem til nederlandsk og videregav teknikkerne til sine elever. De moderne kontrapunktreger blev videreført langt ind i det 17. århundrede, generationer af organister i hele norden kom til at lære af dem.

Af Karin Schmidt Andersen,
formand for DOKS

VISIT HOS KIRKEMINISTEREN

Siden regeringsskiftet i 2019 har kirkefunktionærorganisationerne arbejdet på at få et møde med kirkeministeren. Formandskredsene har ønsket at præsentere sig og at bringe en hilsen på vegne af de mange faggrupper, der er beskæftiget i landets sogne. Det er vigtigt, at folkekirkens minister forstår kirkefunktionærernes afgørende betydning for den måde folkekirken drives på, og den måde kirken udfolder sig på lokalt. Et andet presserende anliggende var at uddybe kirkefunktionærernes synspunkt på forhandlingsrettens placering.

Det var endelig lykkedes at få kalendersat en dato i september, men ministerskiftet betød at mødet blev udsat. Ane Halsboe-Jørgensen fandt dog hurtigt en ny dato, og det var baggrunden for at en talstærk formandsdelegation mødte op i kirkeministeriet den 29. oktober.

Det blev et godt møde, med oplevelsen af en lyttende, interesseret og åben minister. Fra formandsiden blev der mulighed for at udfolde de argumenter, der er årsagen til kirkefunktionærernes stærke modstand mod tanken om Landsforeningen som forhandlingsberettiget arbejdsgiverorganisation. En henvendelse fra Centralorganisationernes Fælles Udvalg (CFU) til skatte- og kirkeministeren om samme emne i september understregede at en samlet fagbevægelse ser ens på den sag. Budskabet til ministeren var, at en flytning af forhandlingsretten fra kirkeministeriet

vil ændre afgørende ved den hidtidige kobling mellem stat og folkekirke. Det blev fremhævet, at hvis Landsforeningen skulle få forhandlingsret, vil det berøre menighedsrådenes nuværende mulighed for lokal rådgivning i stifterne. I det hele taget vil en ny forhandlingsberettiget instans i folkekirken øge bureaukratiet betragteligt. Opsummeringen til ministeren var, at alle der arbejder i folkekirken skal forhandle i samme system. Ønskes der forandringer i folkekirken, skal det sikres at de to ledelsessøjler arbejder tættere sammen med fælles platforme til gavn for arbejdsmiljøet. Landsforeningens forslag vil ikke gavne en sådan udvikling, men skabe øget afstand.

Ministeren udtrykte, at hun er gået til opgaven som kirkeminister med en lyttende tilgang. Hun kommer ikke med en dagsorden der betyder revolutioner på folkekirkens område, og hun mener at evt. ændringer vil kræve meget gode argumenter. En holdning hun også har givet udtryk for i en række interviews. Specifikt om forhandlingsretten var meldingen klar: en ændring vil forudsætte at arbejdsgivere og arbejdstagere vil kunne se sig selv i den.

Det andet tema formændene fremdrog, er behovet for at kirkefunktionærerne får fuld anerkendelse som en stærk resurse i folkekirken. I lighed med repræsentation i menighedsråd bør medarbejdernes stemme og erfaringer inddrages bredt. Dette emne vil blive uddybet i det kommende

år, når det er til drøftelse i Folkekirkens Samarbejdsudvalg. Ved mødet blev der fremhævet områder, hvor kirkefunktionærernes inddragelse er en gevinst. Processen omkring etableringen af Folkekirkens Arbejdsmiljørådgivning er et lysende eksempel på dette.

Mødet med ministeren bekræftede, at kirkefunktionærernes formænd har glæde af at være i tæt dialog, og at det har effekt når vi taler med én røst. Det er en god erfaring at tage med sig fra det forgangne år. Kirkefunktionærerne har jo fælles interesser og betydning, fordi vi med høj faglighed og engagement er med til at præge indholdet og udviklingen i folkekirken og den måde sognekirken er til stede i lokalbefolkningens bevidsthed.

Set fra mit perspektiv er det helt åbenlyst, at uden de resurser og den arbejdsindsats DOKS' medlemsskare og DOKS som organisation leverer, ville folkekirken se meget anderledes ud.

Min forhåbning for 2022 er, at kirkeministeren vil være en samlende faktor for folkekirken, og at DOKS' medlemmer vil indgå i samtalen og arbejdet for at udvikle folkekirken som en god arbejdsplads og som en bærende institution i det danske samfund.

Husk DOKS'

årskursus i Aarhus

Sæt kryds i kalenderen **2.-4. maj 2022**. Da holder DOKS årskursus i Aarhus, hvor vi forhåbentligt igen kan mødes fysisk og bl.a. opleve det nyligt restaurerede orgel i domkirken.

Talentcamp på DKDM

Lørdag den 6. november blev der afholdt talentcamp på DKDM, - en dag hvor alle MGK-elever og andre med en drøm om en uddannelse på konservatoriet kunne komme og få undervisning hos konservatorielærere og møde ligesindede. Dagen var arrangeret i samarbejde med de øvrige konservatorier, og 6 unge orgeltalenter var mødt op for at få undervisning af Ulrik Spang-Hanssen fra DJM og undertegnede fra DKDM.

Sven-Ingvart Mikkelsen

Kirkekorsang - Foto: Per Rasmussen

FUK SÆTTER KØNSDIVERSITET PÅ DAGSORDENEN

En landsdækkende undersøgelse fra Sangens Hus har godtgjort, at tre ud af fire korsangere i Danmark er piger eller kvinder. I Folkekirkens Ungdomskor er 90% af sangerne piger. Derfor vil FUK sætte kønsdiversitet på dagsordenen i 2022, siger formand Christiane Gammeltoft-Hansen. "Vores ønske er, med hjælp fra forskningen at sætte gang i debatten i Danmark. Vi vil undersøge, om der er nogle kulturelle forhold, eller pædagogiske forhold, der gør det mindre attraktivt for drenge at synge i kor her i Danmark. Det kan eksempelvis være, at der hersker nogle kønsstereotyper i vores korliv." Folkekirkens Ungdomskor har netop udgivet et nyt magasin, der blandt andet handler om den ulige kønsfordeling.

Frobeniusfondens store pris til Søren Christian Vestergaard

Fredag den 1. oktober modtog organist ved Trinitatis Kirke (København) Søren Christian Vestergaard Frobeniusfondens store pris ved en koncert i Trinitatis Kirke. Fondens formand Torben Larsen motiverede i sin tale tildelingen af prisen med Søren Christian Vestergaards enestående engagement både som koncertorganist, gudstjenestemusiker og kantor. Programmet afspejlede alle disse aspekter af prismodtagerens virke: Orgelværker af Bach, en fællessalme, Karl Aage Rasmussens kantate "Gleichwie das Gras" (skrevet til kirken i 2019) samt Thomas Tallis' monumentale 40-stemmige motet "Spem in Alium". I koncerten deltog udover Søren Christian Vestergaard kirkens professionelle kor, Trinitatis Kantori, samt Trinitatis Barokensemble.

DET JYSKE MUSIKKONSERVATORIUMS ORGELGRUPPE

er netop vendt hjem fra sin årlige studietur, der heldigvis i år igen har kunnet gennemføres - med lidt forsigtighed og en masse mundbind. I år gik turen til Leipzig i selskab med vores gamle ven, Bachspecialisten Knud Svendsen fra Aarhus. Atter har vi været sammen med vore venner fra konser-

vatoriet i Malmø, og ud over Thomaskirche har vi set klassiske instrumenter som Naumburg, Rötha og Störnthäl foruden at vi har snuset til nyere tysk orgelbygning, som må siges at have det vældig godt. En særlig oplevelse var tillige Sauer-orglet i Michaëlskirche, hvor Karl Straube ofte

underviste, og det nys færdiggjorte renæssanceorgel i Universitetskirken. Vi har deltaget i de nyligt afviklede masterclasses i Odense og Esbjerg, ligesom vi skal have besøg af vores 'egen' adjungerede professor Eric Lebrun senere på året.

Ulrik Spang-Hanssen

MØDE MED KIRKEMINISTEREN

29. oktober havde kirkefunktionærernes organisationer et møde i Kirkeministeriet med kirkeminister Ane Halsboe-Jørgensen. Formændene fik lejlighed til at fremføre fælles synspunkter. De mødte en lyttende, interesseret og åben minister. Læs også Karin Schmidt Andersen formandsord for nærmere om mødets indhold. Billedet af delegationen forsamlet i kirkeministeriet er taget af Louise Røssel Wredstrøm, forhandlingssekretær 3F, derfor den tomme stol. Kirkemusikerforeningen var blevet ramt af sygdom og var ikke med ved bordet. Fra venstre: formand Henrik Højen, Kordegneforeningen, næstformand Christian Hovgaard, Kirkegårdslederne, Karin Schmidt Andersen, DOKS, formand Ingrid Bartholin Gramstrup, Organistforeningen, formand Bjarne Rødkjær, FAKK, formand Esther Jensen, Kirkekultur.nu og formand Gert Rhinstrøm Schmidt, Kirketjenerforeningen.

Formand for Akademikerne, Lisbeth Lintz

NY FORMAND I AKADEMIKERNE

Lisbeth Lintz, overlæge og formand for Overlægeforeningen, er valgt som ny formand for hovedorganisationen Akademikerne. Hun afløser Lars Qvistgaard, der træder tilbage ved årsskiftet efter de maksimale 6 år på posten. Lisbeth Lintz kommer dermed til at overtage formandsansvaret for de 450.000 medlemmer af den akademiske fagbevægelse. Hun udtaler: "Samfundet og arbejdsmarkedet er under forandring. Komplicerede udfordringer kræver løsninger baseret på både viden og evnen til at samarbejde. Her har Akademikernes medlemmer en enorm betydning. Fra mit eget arbejdsliv ved jeg, at vi opnår de bedste resultater, når forskellige fagligheder mødes. Jeg ser meget frem til samarbejdet med alle de akademiske organisationer og andre aktører."

Lille Skiveren

Alle medlemmer af DOKS har nu mulighed for at komme i betragtning til én uges ophold i Jens Otto Krags hus Lille Skiveren (syd for Skagen). Der udloddes én uge til lodtrækning: **uge 10 d. 4.-11. marts.** Lejemålet går fra fredag kl. 16-fredag kl. 12. Pris: kr. 3.000.

Huset er charmerende og veludstyret med 8 sovepladser, stort køkken, to atelierer samt to stuer.

Skriftlig ansøgning inden den **9. januar 2022** til DOKS' sekretariat på doks@doks.dk
Der vil herefter blive foretaget lodtrækning.

ELIZABETH B. STEPHENS
INTERNATIONAL
ORGAN
COMPETITION

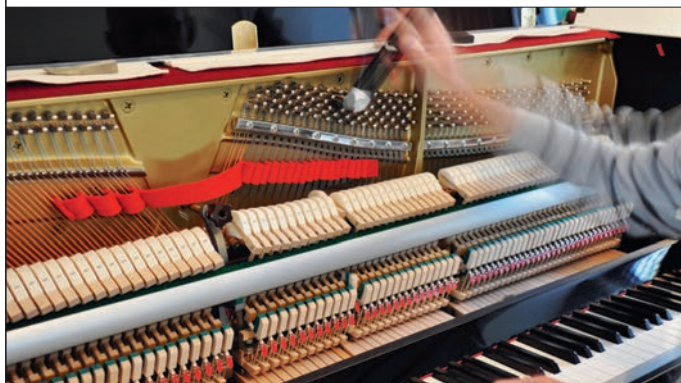
15.-17. juni 2022 afholdes The Elizabeth B. Stephens International Organ Competition i Atlanta, USA, for organister under 32 år. De indledende runder gennemføres digitalt, hvor alle deltagere indsender et 30 minutters indspillet program. De seks finalister inviteres til Atlanta med alle udgifter betalt, hvor de opfører et program af 50 minutters varighed. Jyren udvælger tre vindere, der modtager hhv. 12.000, 6.000 og 3.000 US dollars. Ansøgninger skal være arrangørerne i hænde inden **25. februar 2022**. Yderligere oplysninger kan findes på www.prumc.org/organ-competition

Medlemsmøder i DOKS

Da DOKS' sidste to årsmøder var ramt af coronarestriktioner, afholdes fra oktober 2021 til januar 2022 en række medlemsmøder rundt om i landet. Når disse linjer læses, er de første tre allerede afholdt, og der var godt fremmøde, gensynsglæde og stor spøgelyst ved dem alle. Fælles for møderne er programpunkterne musikalsk indslag, frokost, nyt fra sekretariatet med sekretariatsleder Bjørn Arberg, kaffe samt dialog med bestyrelsen (formand Karin Schmidt Andersen). Det er stadig muligt at tilmelde sig de to sidste medlemsmøder i januar: **Ringsted 14. januar** og **Fredericia 17. januar**.

Ny biskop i Aalborg

Thomas Reinholdt Rasmussen, provst i Hjørring Søndre Provsti, er valgt som ny biskop over Aalborg Stift. Han afløser Henning Toft Bro og tiltræder som biskop den **1. december 2021**, hvorefter han indsættes ved en bispevielse i Aalborg Domkirke den 12. december.

Pianokompagniet er et team af erfarne klaverstimmere og instrumentmagere.

På vores værksted findes altid et udvalg af brugte istandsatte klaverer og flygler af anerkendte fabrikater, blandt andet nyere brugte japansk producerede Yamaha klaverer og flygler.

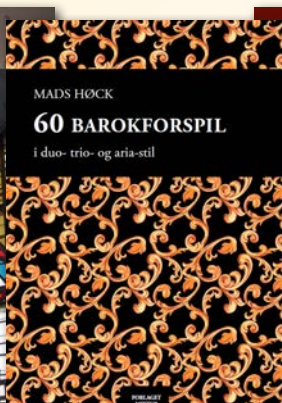
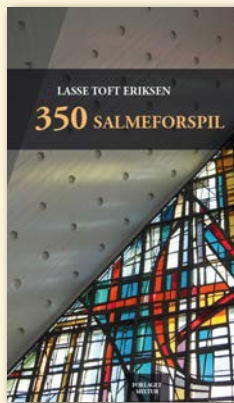
Pianokompagniet forhandler Schimmels klaverer og flygler. Schimmel er grundlagt i 1885 og produceres i Braunschweig, Tyskland.

Pianokompagniet · Åbyvej 79 · 8230 Åbyhøj · tlf. 7023 8088 · aar@pianokompagniet.dk

www.pianokompagniet.dk

NYE TITLER FRA FORLAGET MIXTUR

Lasse Toft Eriksen: 350 salmeforspil

En revideret og kraftigt udvidet udgave af den "gamle" forspilssamling "160 salmeforspil".

Mads Høck: 60 barokforspil

Er man glad for god barok er Mads Høcks nye samling "60 barokforspil - i duo- trio- og aria-stil" et must.

8 korudgivelser af Niels la Cour

4 større værker og 4 mindre samlinger med salmesatser for forskellige besætninger - heriblandt den kendte "Fred hviler over land og by".

Flemming Friis: Danske motetter og Rosenmysterium

Motetsamling med 16 danske motetter og det lidt større værk "Rosenmysterium" for dobbeltkor.

Karsten Gyldendorff: Satser til kirkeårets fester

Ny serie for kor, trompet og orgel/klaver, der udkommer løbende op til de enkelte højtider. "Alt, hvad som fuglevinger fik" til advent og "Forunderligt at sige" til jul er nu udkommet.

Kristi fødselsdag - Proklamationen om Kristi fødsel

Et liturgisk recitativ til juletiden - den særlige Kalenda, der bruges julenat i Peterskirken.

FAR BLIVER VOKSEN PÅ VEJ IMOD EN PERMANENT ARBEJDSMILJØRÅDGIVNING I FOLKEKIRKEN

Går det efter planen, så etableres der den 1. januar 2022 en permanent folkekirkelig arbejdsmiljørådgivning, populært kaldet FAR. Rådgivningsenheden etableres på baggrund af en kirkeministeriel bekendtgørelse som en selvstændig institution i folkekirken.

Rådgivningsenheden gøres permanent efter en 6-årig pilotprojekt-periode, hvor rådgivningens medarbejdere og den styregruppe, der har været udpeget til at udvikle rådgivningen, har arbejdet på at etablere en bæredygtig organisation og forretningsmodel. Et arbejde, jeg har deltaget i siden 2016.

Rådgivningen blev etableret som et svar på to problemstillinger. Der var åbenlyse udfordringer med at forebygge og løse arbejdsmiljø-problemer i folkekirken, og menighedsråd, som kæmpede med at løse problemerne, måtte bruge arbejdsmiljø-konsulenter, som ofte manglede konkret kendskab til folkekirken og som generelt havde ét fællestræk: De høje regninger. Visionen var at etablere en uvildig rådgivning, som arbejder på baggrund af indgående kendskab til den folkekirkelige arbejdsplads og ledelsesstruktur. Som overordnet ledelse etableredes styregruppen, med ligelig repræsentation fra arbejdsgiver- og lønmodtagerside (A & B-side), og med repræsentation fra Kirkeministeriet.

Den ligelige fordeling fra A- og B- siden i styregruppen er vigtig, fordi den har en

symbolsk betydning i at signalere rådgivningens uafhængighed af en af parterne. Når styregruppen pr. 1. januar erstattes af en egentlig bestyrelse, har det da også været magtpåliggende, at denne fordeling fastholdes.

I det løbende udviklingsarbejde i styregruppen har det dog haft mindre betydning. Jeg har ikke oplevet, at styregruppen er blevet kampplads for særinteresser. Der er en reel opfattelse hos alle parter af at rådgivningen skal fungere uvildigt, og at den har en vigtig opgave med at gøre folkekirken til en bedre arbejdsplads. Der er blevet lagt en stor indsats fra medarbejdere og styregruppen for at sikre et fundament, som FAR kan bygge på.

I starten af projektet var der en vis uro fra B-siden, fordi rådgivningen lejede sig ind i lokaler tilhørende Landsforeningen af Menighedsråd (LAM). Jeg var selv en af dem der gav udtryk for skepsis og var bekymret for, hvilket signal det ville sende, at rådgivningen delte adresse med LAM. Heldigvis må jeg i dag indrømme at min skepsis blev gjort til skamme. Rådgivningen har fungeret helt uafhængigt af LAM. Derfor bliver FAR liggende samme sted efter 1. januar, men som en helt selvstændig og uafhængig styrelse.

Det skal understreges, at styregruppen (og den kommende bestyrelse) ikke involveres i de konkrete sager. Men styregruppens medlemmer bistår rådgivningens medarbejdere med den konkrete viden, vi

hver især besidder om den folkekirkelige arbejdsplads, og det er mit indtryk, at det er et værdifuldt værktøj for rådgivningen at kunne trække på styregruppens medlemmer.

I projektperioden har Oxford Research Institute (ORI) evalueret rådgivningens indsats. Lakmusproven for rådgivningens relevans kom derfor, da ORI udgav en midtvejsvaluering, baseret på input fra relevante arbejdsgivere og arbejdstagere som viste, at rådgivningen gør en afgørende forskel. Det er naturligvis ikke alle sager, man kan løse. Sager om det psykiske arbejdsmiljø kan have udfordringer, som heller ikke eksternt bistand kan afhjælpe. Men når et betydeligt flertal af de steder, FAR har opereret i, fortæller at FAR har haft en positiv betydning, så er det faktisk et fremragende resultat.

Det gode resultat skyldes naturligvis ikke mindst rådgivningens dygtige medarbejdere, som p.t. består af 4 ansatte. De har gjort en stor indsats, og de er den primære årsag til, at FAR er blevet en succes. Fremover må folkekirkens egen arbejdsmiljørådgivning blive det naturlige valg for menighedsråd, når der skal løses opgaver omkring arbejdsmiljøet. For når FAR nu bliver voksen, har vi alle fået et værdifuldt værktøj til at løse et af folkekirkens store problemer.

Af Bjørn Arberg,
Sekretariatsleder for DOKS

EPISTELSALMER MED KÆRLIG HILSEN

Med kærlig hilsen
86 epistelsalmer, red. Holger Lissner
Forlaget Eksistensen
Pris kr. 199,95

Da jeg i sin tid blev gift, havde jeg allerede nogle år på bagen på orgelbænken. Jeg opfordrede præsten til at læse teksten fra apostlen Paulus i sit første brev til korintherne. Hvad jeg ikke vidste dengang, var at netop denne tekst ville jeg komme til at høre igen og igen. Både til glædelige og triste begivenheder.

Ingrid Schröder-Hansen skriver i prologen til bogen: *Paulus er en af de besværlige venner, som man holder af på trods af deres fejl. For han er stejl og stædig, han er enøjet og udiplomatisk, han er skiftevis højt oppe og langt nede. Og altid er han stensikker på, at han har ret. Mennesker, der lever med sådan en lidenskab, ja vel er de besværlige, men de*

efterlader én med en dyrebare oplevelse af, at livet er noget vigtigt.

Nu er der også andre, der har skrevet breve, som bliver anvendt som epistellæsninger, men Paulus tegner sig for en stor del af dem. Epistelsalmerne er meget forskellige, så denne gruppe tekster er langt fra en homogen gruppe, skriver Holger Lissner.

Salmer til epistellæsningerne er en mangelvare, så derfor er denne bog udkommet. Det er i høj grad Holger Lissner, der samler trådene.

Det er Holger-banden, som de vist populært kalder sig i salmedigtergruppen, der igen er på banen. En masse nye tekster og melodier er skrevet og komponeret. Samtidig er tidligere salmeudgivelser også kommet med. Denne gruppe har tidligere udgivet flere hæfter. Jeg har størst kendskab til *Lysets utålmodighed*, 2011, hvor det er salmer der henviser til gammeltestamentlige læsninger samt *Årets gang*, 2014. Begge hæfter har jeg benyttet mig af med stor fornøjelse. Jeg har foreslået præsterne at bruge dem – eller de har været anvendt som Introitus, solo eller motet.

Det har været lidt svært at skulle anmelde disse salmer. Bogen har 13 forskellige salmedigtere, og der er 21 komponister repræsenteret. I nogle salmer går tekst og melodi op i en højere enhed. Andre skal man nok have lidt længere tid til, før de kommer ind under huden. Men det er vel en helt naturlig reaktion. Foruden at forholde sig til epistelteksten, forholder mange salmer sig også til naturen og tiden på året. Og nogle går helt klart mere i dybden end andre.

For mig er det vigtigt, at en salme har sin egen melodi. Og det har de også alle her. Derfor synes jeg måske, det er lidt ærger-

ligt, at man ved en del salmer har foreslået en alternativ, kendt melodi. Men måske kan det have sin fordel nogle steder. Salmer lever af at blive sunget.

Bogens titel *Med kærlig hilsen* siger det hele. Både salmedigtere og komponister har noget på hjerte. Vi skal berøres – og vi skal have lyst til at bruge bogen. En gang, da jeg var organist i Randers, skulle jeg sende en mail til en kollega. Jeg underskrev *med kærlig hilsen Elsebeth*. Næste gang vi mødtes, udtrykte vedkommende stor glæde over denne fortrolighed, at jeg havde underskrevet mig på denne måde. Efter min mening er det en genial titel, denne bog har fået – og for mig gav det et nærvær og en fortrolighed over for salmerne på forhånd.

For nylig havde jeg tilfældigvis en af salmedigterne til bords til en fest. Vedkommende fortalte om, hvordan der arbejdes med tekster og melodier – når truppen samles og en udgivelse som denne forberedes. Vedkommende nævnte også en detalje, som jeg bed mærke i: *når salmedigterne skal høre/læse hinandens tekster, kan de være meget kritiske over for hinanden. Nogle gange så meget, at salmen næsten skal skrives om. Komponisterne derimod fik ros for deres måde at komme med små ideer og forslag til ændringer, så melodien lige blev en tand bedre.*

Der er mange salmedigtere i dag – og komponister. Og hvem der vil gå videre i historien, er det svært at spå om. For mig gør det ikke noget, at en salme måske også kun har en tid – og så er der andre, der viser sig at være langtidsholdbare.

Jeg kan anbefale at anskaffe bogen. Og tak til de kolleger, der vil skrive nogle korudgaver af salmerne.

1. SØNDAG EFTER HELLIG- TREKONGER, 2. TEKSTRÆKKE

Carsten Popp, organist i Vejleå Kirke, fortæller om sine musikvalg

Vejleå Kirke i Ishøj er en moderne kirke med fornem arkitektur, kendt også for sin kunstneriske udsmykning ved Peter Brandes. Siden 2009 har man haft et 3 manualers Marcussen-orgel med 40 stemmer, som Carsten Popp er meget glad for. Kirken har desuden ansat 13 korister, hvoraf 8-9 medvirker ved højmesserne efter en turnusordning. Ved koncerter suppleres de fastansatte korsangere af frivillige sangere, der tilsammen danner Vejleå Kirkes kantori. Korarbejdet har en høj prioritet hos Carsten Popp, der har været ansat ved kirken siden 1998. Koret synger ofte introitus, enten i stedet for eller i forlængelse af et orgelpræludium.

Om overvejelserne bag sine musikvalg til 1. s.e. Helligtrekonger siger Carsten: "Vi er i epifani-tiden, hvor Kristus træder i karakter. Vi bliver bedt om at tage stilling til, hvem han er, og hvem vi er i forhold til ham. Samtidig har helligtrekongerstiden stadig julekarakter, og jeg vil gerne udtrykke begge dele ved musikvalget."

Kollekten er salme 8, og det foregriber Carsten Popp med valget af introitus, Egil Hovlands *Almindelig Introitus II*, der netop har salme 8 som tekstgrundlag.

Evangeliet (Markus 10,13-16) er dåbsbetretningen med ordene "Lad de små børn komme til mig", og det afspejles i motetten, Emil Hartmanns *Bliv barn igen på Jesu ord*. Under altergangen synges der firestemmigt, og her vælger Carsten en lovsang: *Himlene, Herre, fortælle din ære*.

Julepræget får lov at bestemme postludiet, Bachs *Christum wir sollen loben schon* fra "Orgelbüchlein". "Satsen dækker hele spektret, fra det dybeste C til det højeste, som en lovsang der omfatter alting."

Musikvalg

Introitus: Egil Hovland:
Almindelig Introitus II
(WH)

Motet: Emil Hartmann:
Bliv barn igen på Jesu ord
(Laudamus 3, Egtved)

Under altergang: Korsang:
Himlene, Herre, fortælle din ære
(DDS 392)

Postludium: J.S. Bach:
Christum wir sollen loben schon
(Orgelbüchlein)

EUROPÆISKE PERSPEKTIVER I STRASBOURG

Deltagere i ECPCM-konferencen
i Strasbourg

Den årlige "European Conference for Protestant Church Music" fandt sted i dagene den 23.-26.9., og som ofte før i Strasbourg. Der var 37 deltagere fra 17 forskellige lande. Undertegnede deltog som DOKS' repræsentant. Dagene var spækket med interessante foredrag og diskussioner. Her kommer et lille uddrag af to af de vigtigste emner.

Sacred Music in a Secular Society

Under den titel holdt Dr. Jonathan Arnold et meget inspirerende foredrag. Han har en fortid som sanger i blandt andet St. Paul's Cathedral Choir og i The Sixteen. I dag er han præst i den anglikanske kirke og professor i teologi.

Han er meget optaget af hvordan musik, som er skrevet i en sakral sammenhæng, påvirker det moderne menneske, også når den optræder uden for sin oprindelige kontekst. Hvad sker der når man opfører Bachs Matthæuspassion i en koncertsal en sommeraften, hvor der er 30 grader udenfor? Her er det moderne menneske "fri" for en religiøs ramme. Han citerede John Eliot Gardiner, der har sagt, at når han dirigerer Bachs passioner er han kristen. Når koncerter er forbi, er han sekulær.

Da Arnold var professionel sanger, optrådte han i både katedraler og i koncertsale

med forskellige kor. Gejstlig musik er ikke kun blevet mere tilgængelig end den nogensinde har været, men den er også blevet meget mere udbredt. Det var mens han arbejdede med disse kor, at han kunne se, hvordan publikum, i modsætning til menigheder, reagerede på gejstlig musik. Hvordan reagerer de institutionelle religioner på det faktum? Er det på tide, at de genvinder den sakrale musik som en del af den religiøse tradition, og gør folk bevidste om dens funktion i en trossammenhæng, eller er det nok, at den sakrale musik står alene? Arnold har forsket i den fremtidige rolle for den sakrale musik.

Arnold har både en sociologisk og psykologisk tilgang i sin forskning. Han fokuserer på to kategorier af lyttere, katedralmenigheder og koncertpublikum. Han har offentliggjort to undersøgelser, som kan findes på www.experienceofmusic.org

Gennem disse undersøgelser håber han at klargøre, hvordan folk reagerer på musik i bestemte omgivelser, og komme til nogle konklusioner om, hvor det sakrale er koncentreret i vores samfund, og hvordan folk bruger denne musiks sprog.

Se også en omtale af bogen *Sacred Music in a Secular Society* i Organistbladet nr. 1, februar 2020.

StayTuned

Peter Ouwerkerk, der er leder af den berømte orgelfestival i Haarlem, holdt et

oplæg om sit projekt "StayTuned". Han oplever det samme i Holland, som også er en tendens i mange andre europæiske lande, at interessen for at spille orgel blandt unge mennesker er dalende, til trods for, at Holland har usædvanligt mange orgler af høj kvalitet. Den manglende interesse falder samtidig med, at frafaldet til den hollandske kirke er meget stor.

Inspireret af "Stader Jugend-Orgelforum", og takket være frigjort tid under corona-epidemien, besluttede han at lave en hollandsk pendant til projektet i Stade.

Forbilledet "Stader Jugend-Orgelforum" startede i 2008. De arrangerer en uges undervisning for unge mellem 12 og 18 år på de berømte orgler i Stade, Buxtehude og omegn. Der deltager godt 20, fortrinsvis fra Tyskland. Undertegnede har en tysk elev, der har deltaget to gange. Deltagelsen har givet ham et stort skub fremad, og han har fundet gode venner rundt i Tyskland, som har samme interesse.

<http://jugendorgelforum.de>

Peter Ouwerkerk oplever, at mange børn er optaget af et spille orgel eller klaver, men ofte falder de fra når de bliver teenagere. "StayTuned" er derfor for unge mellem 12 og 18 år. Der arrangeres sammenkomster, hvor de unge kan få muligheden for at spille på fantastiske orgler rundt i Holland, orgler som de nok ellers aldrig ville få chancen for at spille på. Desuden er der en sommerskole, hvor de dygtige organister underviser, og hvor de kan møde orgelbyggere. Der arrangeres også undervisning i grundskolen, hvor eleverne får mulighed for at bygge en model af et orgel, og siden får de mulighed for at se og høre et rigtigt orgel. Se mere om projektet på www.staytuned.nu

Af Lars Nielsen Sardemann,
tillidsrepræsentant for DOKS
i Københavns Stift, organist
og kantor ved Lindevang Kirke
på Frederiksberg

TILLIDSREPRÆSENTANTER TIL SEMINAR OM LEDELSESRET

Mandag den 4. oktober mødtes tillidsrepræsentanter fra hele landet til heldagsseminar i Solvang Kirke, København – både fra Organistforeningen og DOKS.

Bag det fine initiativ til at samle TR fra begge foreninger stod bestyrelserne og ikke mindst de to sekretariatsledere Louis Torp og Bjørn Arberg. Skönt at mærke at vores to foreninger kan det konstruktive samarbejde. Og ikke mindst værdifuldt at få lejlighed til at hilse på og udveksle erfaringer med TR-kolleger, også fra "den anden forening". Man mærkede det var gensidigt.

Advokat Pernille Backhausen (fra Sirius Advokater) var inviteret til at holde oplæg om ledelsesret, ledelsespligt, tålegrænser m.m., og efter hendes ekstremt veloplagte oplæg bød programmet på workshop med seks forskellige cases. Herefter opsamling med generel og gensidig orientering fra de to sekretariatsledere.

To timer i Backhausens selskab går stærkt – over stok og sten, med skarpt fokus, muntre indspark og fiffige returneringer. Skal man bruge en mandag på ledelsesret, så er to timer med Backhausen svære at fortryde.

Backhausen lagde ud i et historisk perspektiv af Septemberforliget 1899, hvori linjerne og retningen for også vore dages ansættelsesforhold blev opridset. F.eks. ledelsesretten, men også retten til at organisere sig – at definere ledelsesretten som "en arbejdsgivers ret til at lede og fordele arbejdet i en virksomhed eller organisation", og at arbejdsgiverne anerkendte fagforeningerne som de ansattes repræsentanter, som man kunne forhandle med.

En stor del af de sager, man står med som tillidsrepræsentant, involverer ledelsesretten. Og derfor er det i sagens natur vigtigt at blive trænet i den – og i dens undtagelser – og samtidig få blikket udefra på vores specifikke sammenhæng fra en dygtig arbejdsretsadvokat, der ikke har hang til sentimentalitet. Og som kan guide forsvarligt igennem de gråzoner, juraen altid vil have, hvor sproget og fortolkning må hjælpe løsninger og kompromisser frem.

Og her taler vi blandt andet om tålegrænser og eventuelle konsekvenser af at ligge indenfor eller udenfor samme. Hvad skal der til for at en kontrakt kan opsiges? Fra den ansattes side, eller fra arbejdsgivers? Hvad siger regulativ, overenskomst etc. Backhausen introducerede tålegrænsens "kedelige fætter" - samarbejdsvanskeligheder – hvor et ofte diffust billede af mange bække små skal finde sanktioneringsveje gennem en afvejning af parternes evne og vilje til samarbejde. Gennem masser af forhold som ikke nødvendigvis kan sættes på

juridisk formel. Og hvordan finder man så vej igennem moradset? Hvem er ledelsen? Og når vi råber på en "mere professionel ledelse", er vi så i virkeligheden klar over, hvad vi beder om? spørger Backhausen med et skælnsk glimt i øjet. Pas på!

Som tillidsrepræsentant bevæger man sig ofte i konflikt- eller dilemmafyldt farvand. Det skal man klædes godt på til. Derfor bød "2. halvleg" af dagen på workshops, hvor de to sekretariatsledere udfordrede landets TR-folk med fiktive cases. Emnerne var blandt andet lønforhandling (at sikre et konstruktivt og bæredygtigt forløb), bisidning ved tjenstlig samtale ifm. kritiske forhold omkring en sygdomsmedling, den tjenstlige samtale der pludselig tager en uventet drejning, vielser i det fri (retningslinjer, arbejdsmiljø), problemer omkring en korsangers jobvaretagelse og helt generelt konflikthåndtering og –nedtrapning.

Samtalen var livlig og drøftelserne meget udbytterige. Og et par enkelte gode råd til det gode samarbejde fik vi også med på vejen – hermed videregivet:

- **Få styr på kalenderen**
- **Hold samtalen levende med jævnlige møder**
- **Hav tillid til hinandens faglighed**
- **Arbejd også i periferien af dit fagområde, vær modig**
- **Vær sammen om forkyndelsen**

Pernille Backhausen

NEKROLOG HENRIK FIBIGER NØRFELT 1940 - 2021

Tidligt tirsdag nat den 26. oktober døde Henrik Fibiger Norfelt, 81 år gammel. Han var en markant kollega, et varmt og elskeligt menneske og en yderst kyndig fagmand.

Henrik blev født i 1940 i Hellerup, og blev først uddannet som orgelbygger hos Th. Frobenius & Sønner, før han i 1969 tog kirkemusikalsk diplomeksamen på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium. På konservatoriet var han elev af Aksel Andersen og Jørgen Berg. Efter eksamen videreuddannede han sig hos Leif Kayser (satslære) og Niels Henrik Nielsen (orgel). Henrik var med til at grundlægge Det Danske Orgelselskab i 1970 og sad en lang årrække i selskabets repræsentantskab, fra 1981-89 som formand. 2002-16 var han medredaktør på selskabets tidsskrift ORGLET. Henrik var selv en glimrende skribent og en flittig forfatter til artikler i ORGLET.

Hans arbejde for Orgelselskabet vidner om en livsnerve i hele hans virke: Den store interesse for orgelhistorie og orgelbygning. Den fik sit tydeligste aftryk i restaureringen af de to orgler i Helsingør, hvor han virkede næsten 25 år: Sankt Mariæ Kirke og Kronborg Slotskirke.

Henrik var også en ivrig forkæmper for kirkemusikken. Han skrev selv salmelodier og var meget bevidst omkring sammenhængen mellem tekst og melodi i en god salme. I 1983 udgav han et årelangt arbejde omkring melodier til Grundtvigs salmer i bogen *En ny sang i Danas mund - en registrering og vurdering*

af melodivalget før og nu til N.F.S. Grundtvigs a-salmer i Den danske Salmebog. I ti år var han medlem af salmebogskommissionens kirkemusikalske udvalg. Han har undervist i både liturgik og salmekundskab.

Henrik har været ansat som organistassistent ved Garnisons Kirke i København, som organist ved Gladsaxe Kirke, Skovshoved Kirke og fra 1985-2009 ved Sankt Mariæ Kirke i Helsingør og Kronborg Slotskirke. Efter pensionering i 2009 forblev han aktiv som orgelsagkyndig og skribent. Hans sidste store værk blev den på alle måder fornemme udgivelse *Johan Lorentz – Christian 4.s orgelbygger*, udgivet i 2019 på forlaget Multivers. I den samlede Henrik sin viden fra årene med arbejdet med restaureringsprojekterne i Helsingør og knyttede bånd til Lorentz' øvrige virke.

Min sidste samtale med Henrik var i telefonen i starten af oktober. Vi talte kun kort om Henriks helbred, og så straks om orgler. "Du har verdens smukkeste principaler i Roskilde" husker jeg, han sagde, og med den klang i ørerne vil jeg huske ham.

Æret være Henriks minde!

Han var med til at grundlægge Det Danske Orgelselskab i 1970 og sad en lang årrække i selskabets repræsentantskab, fra 1981-89 som formand.

SÅ SYNG DA!

Corona, nej tak! Isolation, retningslinjer, afstandskrav, mundbind, afspritning og dagens smittetal. Selvom den næste udvikling er mildt foruroligende, er vi forhåbentlig ovre på de besluttede nedlukninger, og det meste ligner i skrivende stund sig selv.

Søgningen til gudstjenesterne er nogenlunde på niveau med tidligere, sogneaktiviteter kan igen afvikles uden kunstig stor afstand, kirketjenere kan hilse på menighedens medlemmer uden mundbind, vi kan knæle i fællesskabet om nadveren – og vi kan synge sammen igen!

Jeg vil gerne dvæle ved det sidste – for hvad var det egentlig med sang og corona?

Når jeg tænker tilbage, er et af mine tidligste coronaminder fra marts 2020 "Morgensang på DR", dygtigt leveret af Phillip Faber. DR fortæller selv, at op imod 300.000 fulgte med, når Faber leverede "hofterul og morgensang".

Senere på året blev programmet lagt i hænderne på lige så dygtige Ole Kibsgaard og Kaya Brüel. De to leverede frem mod maj måned 2021 294 udsendelser, og anslået 100.000 fulgte med. At programmerne har haft et imponerende publikum er altså indiskutabelt.

Mens "Fællessang hver for sig" altså har haft kronede dage under corona var vi, der arbejdede med den gammeldaws udgave (altså fællessang sammen-version) temmelig udfordrede. Forsamlingsforbud, stigmatiserende journalistisk fokus om smittefarerne ved fællessanglige

aktiviteter - og dertil afstandskrav, der udfordrede fællesskabet -, har gjort sit indhug på mangt et ellers velfungerende korarbejde i landets kirker og musikskoler.

Så mens "fællessang hver for sig" har været *hot*, har "fællessang sammen" været totalt *not* det sidste halvandet år, sår'n skåret ud i grovkornet spånplade – og det interessante er så, hvad der sker nu? Tilsyneladende meget! - også selvom man tager det forbehold, at vi alle sammen bare har haft et opsparet behov for at være sammen om noget igen.

I hvert fald skal jeg ikke kigge længere end ud i min egen baghave for at se fællessangsaktiviteter pible frem: Historiske sangvandringer i Haderslev Midtby samler månedligt 80–100 deltagere, Domkirken og Haderslev Sangakademis aftener med den nye Højskolesangbog fylder de fysiske rammer helt ud – og byens egnsteater, Møllen, turnerer sæsonen igennem med sangaftener i kommunens landdistrikter. En af de lokale kommunalvalgsspidskandidater arrangerer sågar fællessang (på sober vis, skal jeg tilføje), og dertil kommer de allerede etablerede fællessangsarrangementer i kirker og sognehuse på hele egnen.

Jeg tænker ikke, vi her på egnen er anderledes end gennemsnittet, så jeg postulerer, der er tale om en tendens: Der er simpelthen flere, der synger sammen nu, end før corona!

Personligt har jeg set meget lidt af de forskellige "fællessang hver for sig"-sætninger. Jeg oplevede det nogenlunde så stimulerende for min fællessangstrang,

Af Thomas Berg-Juul,
organist ved Haderslev Domkirke

som TV-køkkenet er for min mave (hvilket ikke er meget), men selvom det kan virke banalt, har programmerne måske haft stor effekt i et større perspektiv.

Måske har de været en tændstik til et bål, der har været under opbygning i lang tid. Et bål bestående af gode, vigtige og langtidsholdbare initiativer som babysalmesang, sangkraftcentre og nyere tiltag som ALSANG og salmeleg, for blot at nævne nogle få? For ikke at tale om Højskolesangbogens 19. udgave (og en dygtig markedsføring heraf) – og andre helt nye udgivelser, som f.eks. sætter fokus på den særlige kunstart at synge med konfirmander.

At der "sker noget godt" bør end ikke den dybeste pessimist kunne benægte.

I dette forum står velsagtens gudstjenestens salmesang os særligt nær – og dér oplever jeg ikke på samme måde, at nye territorier blomstrer. Et "gennemsnitligt dåbsfølge" har ikke indtaget en mere sangvenlig holdning på bænken, ligesom salmebøgerne hos mange fortsat slides mest på omslaget – men måske åbnes også snart her et vindue?

Lad os i hvert fald holde øjne og ører åbne, dele idéer og initiativer med hinanden og turde tage virkeligheden for gode varer: Folk kan faktisk bedre lide at synge, end folk går rundt og tror!

Orglet i Reformert Kirke København

Daniel Köhne 1878
Facade Lambert Daniel Kastens 1727
Restaureret og rekonstrueret 2021

MARCUSSEN & SØN
GRUNDLAET 1806

MARCUSSEN & SØN · ORGELBYGGERI A/S
STOREGADE 24 · DK-6200 AABENRAA
Telefon +45 74 62 23 50
E-mail: info@marcussen-son.dk
www.marcussen-son.dk

Heinrich Schütz Geistliche Chor-Music

Reflecting the latest research based on the "New Schütz Edition"

SWV 381–397

The six and seven-part motets
Nos. 13–29

Choral score, Urtext Edition
BA 5902 · € 26.95

All parts to the motets can be performed vocally and/or instrumentally. These motets offer smaller choirs and ensembles new possibilities to perform these works, based on historically-informed performance practice. The basso continuo realization follows the composer's intention of using the score merely as a basis for performance, but with its relatively simple realization, it also allows performers to create their own version.

SWV 369–380

The five-part motets, Nos. 1–12

Choral score, Urtext Edition
BA 5901 · € 14.95

This edition includes the twelve five-part motets at original pitch with basso continuo. In addition, instrumental parts for string and wind instruments can be purchased. These parts, which include the text, serve to support and complement the choral sound "colla parte". To enable varying tone-colour possibilities, instrumental parts are available in different transpositions.

Bärenreiter

www.baerenreiter.com

DOKS-ARRANGEMENTER

20.-21. januar

Bestyrelsesseminar

4. marts og 1. april

Bestyrelsesmøder i DOKS

2.-4. maj

DOKS' årskursus i Aarhus

MEDLEMSMØDER I DOKS

14. januar

kl. 12.00 – 16.00

Medlemsmøde i Sct. Bendts Kirke,
Sct. Bendtsgade 9, 4100 Ringsted

17. januar

kl. 12.00 – 16.00

Medlemsmøde i Trinitatisgården,
Danmarksgade 61, 7000 Fredericia

KURSER

10. januar

Klaverledsagelse i mange stilarter med
Mads Granum - Sjællands Kirkemusikskole
6 mandage i Lindevang Kirke,
Hattensens Allé 12, 2000 Frederiksberg
www.kirkemusikskole.dk

14. marts

ORGEL + 1. Dorthe Zielke og Søren
Johansen gennemgår repertoire for trom-
pet og orgel i Christians Kirke, Strandgade
1, 1401 København - www.kirkemusikskole.dkFESTIVALER OG
KONCERTTRÆKKER

KØBENHAVN

4.-18. december

KØBENHAVNS DOMKIRKE

Matinée lørdage kl. 12

www.domkirken.dk/orgelmatine3.-17. december,
14.-28. januar

TRINITATIS KIRKE

Fredagskoncerter kl. 16.30 - trinitatiskirke.dk

10. december

SCT. MATTHÆUS KIRKE

kl. 17 Olivier Messiaen: La Nativité du
Seigneur med lys-illuminationer
af Lars Egegaard Sørensen og
Philip Schmidt-Madsen ved orglet

november 2021 – juni 2022

GRUNDTVIGS KIRKE

Orgelmestre i Grundtvigs Kirke
torsdag kl. 19.30 - Grundtvigskirke.dk

NÆSTVED

8.-29. januar

SCT. PEDERS KIRKE

Nytårskoncerter på Eule-orglet
lørdage kl. 12[Facebook.com/OdenseInternationaleOrgelfestival](https://www.facebook.com/OdenseInternationaleOrgelfestival)Organistbladet bringer oplysninger om koncert-
rækker, festivals og andre arrangementer. Send
gerne oplysninger om din arrangementsrække til
organistbladet@doks.dkGudstjeneste - Genopdagelser og nyopførelse
Kursus på Michaeliskloster i Hildesheim i Tyskland

10.-14. oktober 2022

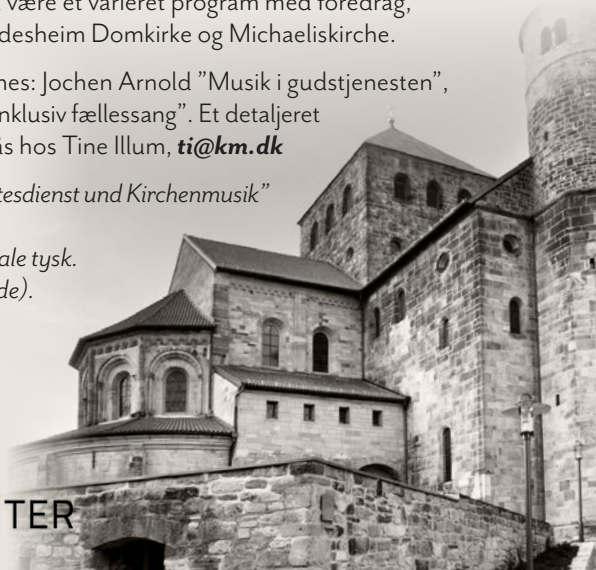
Der er tale om et tværfagligt kursus for organister og andre kirkemusikere, kirke- og kulturmedarbejdere og præster. I løbet af kurset vil der være gudstjenester med forskelligt præg. Der vil være et varieret program med foredrag, musik, fællessang, oplæg, workshops etc. Desuden rundvisninger i Hildesheim Domkirke og Michaeliskirche.

Af helt særlig interesse for organister og kirkemusikere kan måske nævnes: Jochen Arnold "Musik i gudstjenesten", Andreas Hülsemann: "Populærmusik i gudstjenesten", Betina Gilbert "Inklusiv fællessang". Et detaljeret program udkommer senere, men flere informationer kan allerede nu fås hos Tine Illum, ti@km.dk

Kursusledere er Jochen Arnold, Leder af Michaeliskloster, "Zentrum für Gottesdienst und Kirchenmusik" og Tine Illum, Værkstedet GudstjenesteLIV.

Kursusprog vil være engelsk, tysk og dansk. Man behøver ikke at kunne tale tysk. Man tilmelder sig gennem FUV (kurset er kort omtalt på FUV's hjemmeside).

Læs evt. mere om Michaeliskloster og undervisere på
www.michaeliskloster.de

FOLKEKIRKENS
UDDANNELSES- OG VIDENSCENTER

POST

PP

DANMARK

ID 47723

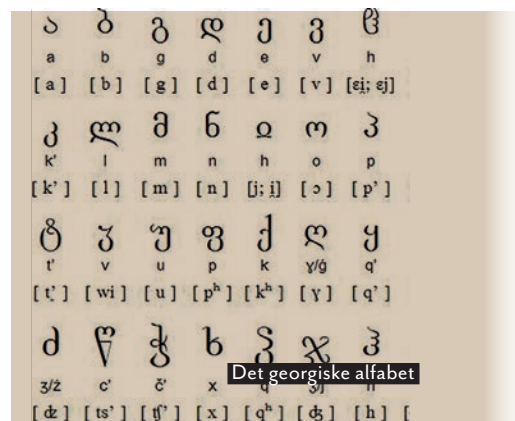
DOKS'EN UD AF BOKSEN Af Mikael Garnæs

Irina Gerkeuli

Orglet i Slagslunde Kirke

Det georgiske alfabet

ORGLET VAR EN MAGISK BARNDOMSOPLEVELSE

Irina Gerkeuli, organist i Ganløse og Slagslunde Kirker, om sin georgiske baggrund

Da Irina Gerkeuli var barn i Tbilisi, Georgien, opdagede hun en dag, at i et stormagasin var der et elektrisk orgel til salg. "Det var sådan et stort, sovjetisk stormagasin, hvor dette brune, mystiske instrument, med pedal og tilhørende bænk, stod i afdeling for musikinstrumenter, blandt shampooer og sutsko. Det gjorde et stort indtryk på mig, og jeg begyndte at besøge stormagasinet jævnligt, bare for at se det. Det lykkedes mig aldrig at spille på det eller se klaviaturet, da det altid var lukket. Efter ca. et år forsvandt det pludselig, uden varsel. Jeg har mange gange spekuleret over hvor det mon var havnet henne, hvem havde købt det og hvem spillede på det nu. Jeg tænker nu, at det helt sikkert var noget bras, men dengang syntes jeg, det var helt magisk."

Georgien er et gammelt kristent land med smukke kirker og polyfon korsang, men der er ingen orgeltradition. I hovedstaden Tbilisi, en by på størrelse med København, findes der kun to orgler – i konservatoriets koncertsal og i den katol-

ske kirke, fortæller Irina. Det var derfor en stor oplevelse i hendes barndom at høre en orgelkoncert i Riga Domkirke, samt orglerne i Schwerin og Rostock i DDR. Drømmen om at spille på orgel fik også næring af mange LP'er.

Vejen til orglet var dog lang og snørklet. Hun studerede på konservatoriet i Tbilisi med klaver og musikhistorie som hovedfag. Som 20-årig rejste hun til Aarhus for at studere på eurytmi-skole, efter at have set en forryllende forestilling "Ildfuglen" ved en festival i Tbilisi.

Et par år efter flyttede hun til København og fik omsider mulighed for at spille orgel - først på et AOF-kursus hos Hanne Rycholt, senere hos Leif Valbjørn og sluttelig hos Bine Bryndorf på konservatoriet, hvor hun endelig var kommet på rette hylde. "Jeg følte mig som en fisk i vandet, forstået og set." Efter konservatoriet havde hun et studieophold hos Olivier Trachier i Paris og var organist ved den danske kirke. Siden 2015 har hun været

ansat ved Ganløse og Slagslunde Kirker, en arbejdsplads som hun holder meget af – "med de bedste kollegaer i verden i smukke, idylliske omgivelser." Orglerne er små, men i Slagslunde er orglet lige blevet renoveret og udvidet med 3 stemmer og ekstra manual. Der planlægges anskaffelse af et nyt orgel i Ganløse kirke.

Hendes tilgang til orglet er stadigvæk, at det er eksotisk og fascinerende. Hun minder jævnligt sig selv om, at det er hendes drøm, som er gået i opfyldelse.

"Jeg havde ikke troet, at jeg skulle blive i Danmark, men nu har jeg boet her i 30 år, og jeg føler mig både som georgier og dansker. Mine børn er voksne, født og opvokset i Danmark. Generelt er det kompliceret at have to hjemlande, men det er også en kæmpe berigelse. Man lærer flere verdener at kende indefra, ikke kun sproget, kulturen, men også tankegangen. Jeg arbejder til tider som tolk, hvilket er meget spændende og lærerigt."